

Bu günün və sabahın seçimi

Son iki əsr ərzində ermənilər Azərbaycan torpaqlarında iğtişaşlar törətmiş, minlərlə insanın qətlinə fərman vermişlər. Onlar bunu nə qədər inkar etmək istəsələr də, tarixi faktlar, dəlillər həqiqətə güzdür - 2007-ci ildə Quba şəhərində tikinti məqsədilə aparılan qazıntılar zamanı təsadüfən aşkar edilmiş kütləvi məzarlıq kimi.

Məzarlıq 1918-ci ilin may ayında Qubanın müsəlman əhalisinin quldur erməni dəstələri tərəfindən törədilən soyqırımının əyani sübutudur. Xatırladaq ki, soyqırımı qurbanlarının xatirəsinin əbədiləşdirilməsi məqsədi ilə Prezident İlham Əliyevin 30 dekabr 2009-cu il tarixli sərəncamı ilə Quba şəhərində "Soyqırımı Memorial Kompleksi"nin yaradılmasına qərar verilmişdir.

Quba Soyqırım Memorial Kompleksinin direktoru, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Rəxşəndə Bayramova bildirir ki, erməni vəhşiliklərini dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq, gələcək nəsillərin yaddaşına hopdurmaq missiyası həm də on-

ların üzərinə düşür. O vurğulayır ki, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunun əməkdaşları tərəfindən məzarlıqda 2007-ci ilin aprel ayının 8-dən 11-dək ilkin tədqiqat işləri aparılmış, məzarlığın 1918-ci ildə erməni quldur dəstələrinin yerli dinc əhaliyə qarşı törətdiyi soyqırımına bağlı olduğu müəyyən edilmişdir. 2007-ci ilin iyul ayından etibarən isə Qəhrəman Ağayevin başçılığı altında adıçəkilən institutun 7 nəfərdən ibarət elmi heyəti tərəfindən kütləvi məzarlıqda tədqiqat işlərinə başlanılmış və 2008-ci ilin sentyabr ayında başa çatdırılmışdır.

- Torpaq heç bir izi itirmir, - deyər Rəxşəndə Bayramova bildirir. - Bəzən onun qoynunda illərlə gizlədilər sirlər təsadüf nəticəsində açılır. Qudyalçayın sağ sahilində üst-üstə qalaqlanan insan sümükləri ilə dolu iki quyunun aşkarlanması da təsadüfən oldu. Böyük quyunun diametri 5, kiçik quyunun 2,5 metr idi. Quyular arasında 2 metr məsafə vardı. Aşkar edilmiş insan cəsədlərinin əksəriyyəti uşaq və qadınlara aid idi. Skeletlərin bütöv halda tapılmaması insanların öldürüldükdən sonra şaqqalanaaraq quyulara atıldıklarını göstərirdi. Odur ki, qurbanların sayı kəllə sümükləri ilə müəyyən olunub. Sümüklərin tədqiqatı zamanı ölüm faktının nə vaxt baş verdiyi dəqiqləşdirməyə imkan verdi. Yəni Qubada tapılan sümüklərin tərkibindəki nəmliyin miqdarı ölüm tarixinin ötən əsrin ikinci onilli-

yinə aid olduğunu üzə çıxardı. Məzarlıqda azərbaycanlılarla birlikdə ləzgilər, yəhudilər, tatlar və digər millətlərin 400-dən artıq nümayəndəsi qətlə yetirilərək basdırılmışdır. Alimlər belə nəticəyə gəldilər ki, quyu və arxlarda basdırılan insan cəsədləri 1918-ci ildəki Quba qırğınının qurbanlarıdır.

Bu həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq üçün indiyə qədər çox işlər görülmüş. Öncə onu da qeyd edək ki, 2013-cü il sentyabrın 18-də Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə yaradılan Quba Soyqırımı Memorial Kompleksinin açılışı olmuş. Açılışda Prezident İlham Əliyev iştirak edib. Ötən illər ərzində bu kompleksə on minlərlə insan ziyarət edib. Soyqırımı Memorial Kompleksinin təşkilatçılığı ilə soyqırımı şahidlərinin ifadələrini əks etdirən sənədli film çəkilib, 5 dildə buklet, müxtəlif kitabçalar,

flyer və digər çap məhsulları hazırlanıb və onlar gələn ziyarətçilərə təqdim edilib.

Rəxşəndə Bayramova deyir ki, şərəfli tarix yaratmaq hər şəxsə qismət olmur: "İlham Əliyev məhz belə tarix yaradan şəxsiyyətdir. Onu yenidən dövlətimizin sükkanı arasında görmək bizim bugünkü istəyimiz və gələcək üçün seçiminizdir. Bu baxımdan gələn il fevralın 7-də keçiriləcək seçkilərdə seçiminiz yəni İlham Əliyev olacaq".

*Akif ƏLİYEV,
"Azərbaycan"*